אין אשה [א]פודה מעשר שני בלא חומש ר"ש בן אלעזר אומר משום ר' מאיר [א]אשה פודה מעשר שני בלא חומש היכי דמי אילימא בזוזי דבעל ומעשר דבעל שליחותיה דבעל קא עבדה ואלא בזוזי דידה ומעשר דידיה איש אמר רחמנא [ב]ולא אשה אלא לאו כי האי גוונא דאקני לה אחר מנה ואמר לה ע"מ שתפדי בו את המעשר ואיפכא שמענא להו אמר אביי איפוך רבא אמר לעולם לא תיפוך והכא במעשר דאתא מבי נשא עסקינן ור"מ לטעמיה [ג]דאמר [ד]מעשר ממון [ה]הקדש הוא [ו]ולא קני ליה בעל ורבנן לטעמייהו דאמרי ממון הדיוט הוא וקני ליה בעל הילכך שליחותא דבעל קעבדא: תנא [ז]יוצא בשן ועין וראשי אברים שאינן חוזרים בשלמא שן ועין כתיבי אלא ראשי אברים מנלן דומיא דשן ועין מה שן ועין מומין שבגלוי ואינן חוזרין אף כל [ח]מומין שבגלוי ואינן חוזרין ואימא ניהוו שן ועין כשני כתובים הבאים כאחד [ט]וכל שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין צריכא דאי כתב רחמנא שן הוה אמינא אפילו שן

מלוג: **ומעשר דידיה.** מסדותיו: **פיש אמר רחמנא ולא אשה.** פיש ממעשרו אמר רחמנא [ו] ולא אשה ממעשר בעלה דאשה כאחר דמיא: **ע"מ שתפדי בו כו'.** שתהיה כאיש אחר לפדות בלא חומש רבנן סברי כי אמר לה קני קנה ליה בעלה וכי אמר לה ע"מ לאו כלום הוא הילכך זוזי הוו [ז]ומי דבעל ושליחותיה עבדא [ח]פיש ממעשרו קרינא ביה ורבי מאיר סבר לדידה גופה לא אקני לה אלא להכי שתהא כאיש אחר לפדות בלא חומש: **דאייתי מבי נשא.** שמת אביה והיה לו מעשר שני [ט]וירשתה עם שאר נכסים וירושה הבאה לה לאחר מכאן נכסי מלוג הן וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות: **ור"מ לטעמיה.** דאמר לקמן בפ"ב מעשר ממון גבוה הוא ואכילתו משולמן גבוה הוא הילכך אינו כשאר נכסים למקנייה בעל בתקנתא דתקון רבנן פירות לבעל הילכך לא זכי ביה וכי פרקה ליה בזוזי דבעל לאו ממעשרו הוא דזוזי דאחר ומעשר דאחר: **ורבנן לטעמייהו דאמרי ממון הדיוט הוא.** ואיילא עליה תקנתא דרבנן ופירות לבעל כשאר נכסי מלוג וכיון דבזוזי דבעל פרקה בעי חומש: **תנא יוצא בשן ועין.** אמתני' קאי: **ראשי אברים.** כ"ד הס ושנויים אלו נגעים (פרק ו משנה ז) ומייתי להו לקמן בשמעתין (דף כה.): **שאין חוזרין.** אם [י]נטלן כשן ועין וגמר במה מליגו: **אין מלמדין.** מדלא כתיב אחד ונגמור כולהו מיניה: **צריכי.** דלא גמר חד מחבריה הילכך לא בארן כאחד גינו:

אליבא דרב ששת דאילו לר"מ אליבא דר"מ מה שאת נותנת לפיך קנה יתהון בעל כמו שאין מועיל ע"מ שתצא לחירות אלא ע"כ כרב ששת ולא כר"מ אליבא דרב ששת מפרק בן סורר ומורה (סנהדרין דף עא. מ) דאמרינן התם בן סורר ומורה אינו חייב עד שיאכל משל אביו ומשל אמו ופריך בגמרא אמו מנא לה מה שקנתה אשה קנה בעלה ומשני כשנתנו לה אחרים ע"מ שאין לבעלה רשות בהן והשתא בשלמא לרב ששת מכל מקום אתי לכל הפחות מיהא כרבנן [א] אלא לר' אליעזר לא אתיא להתם לא כר' מאיר ולא כרבנן עוד מיימי רמיה מהתיא דפסחים פרק האשה (דף פח:) [ב] גבי האומר לעבדו שחוט עלי פסח ושכח מה אמר לו רבו כו' ופריך בגמרא מה שקנה עבד קנה רבו ומשני כגון דאקני ליה ע"מ שאין לרבו רשות בו והיינו כרב ששת אבל לר"א הוה ליך לאוקמי שאמר לו ע"מ שתצא ידי פסח אך ר"י אומר דאין ראיה לומר דהלכה [ג] כרב ששת מהתיא דנדרים ומפרק בן סורר דהתם מיתוקמא שפיר אפי' לר"א דים לחלק בין אשה לעבד ומצינו למימר אפילו לר"א דאמר לר"מ אפילו אמר לו ע"מ שתצא בו לחירות קנה רבו יכול להיות דבאשה לא קנה הבעל שהרי אינם שויים שאין יד האשה כיד הבעל כמו שיד העבד כיד רבו ותדע דאילו אם נתן הבעל מתנה לאשתו קנתה לגמרי ואין הבעל אוכל פירות כדאיתא פרק חזקת הבתים (ב"מ דף נא:) ואילו אם נתן מתנה לעבדו לא קנה העבד כלל ועוד תדע שאין שויים שהרי אם נתנו אחרים מתנה לעבד שתמת זכה הרב בין בגוף בין בפירות דאין קנין לעבד בלא רבו היינו שאין קנין לעבד כלל ויש לרב גוף ופירות ואם נתנו אחרים מתנה לאשה אין לבעלה כי אם פירות אבל הגוף שלה להא דאין קנין לאשה בלא בעלה היינו שהבעל אוכל פירות אבל הגוף לאשה ולקח בהן קרקע והוא אוכל פירות דאע"ג דמליאת האשה לבעלה לגמרי [ד] אין לדמות מליאה למתנה וכן משמע בירושלמי דכתובות פ' מליאת האשה [ה] דקאמר התם מפני מה מליאת האשה לבעלה שמא תגנוב זהובים ותאמר מליאה מלאתי ופריך הגע עצמך מתנה כלומר במתנה עצמה ניחוש להא שמא תגנוב ותאמר נתנו לי מתנה ומשני מתנה יש לה קול ואי במתנה הוי הגוף נמי לבעל מה היתה מרוותת לומר ניתנו לי במתנה אלא ש"מ דבמתנה שנתנו לה אחרים אין לבעל אלא פירות אבל הגוף לאשה ואילו בעבד אם נתן לו אחד מתנה קנה האדון הפירות והגוף [ו] וא"ת לפר"ת דלרב ששת מועיל ע"מ שתצא בו לחירות אפילו לר"מ א"כ אמאי קאמר ר"מ במתני' בכסף ע"י עצמו לא הא ע"י עצמו נמי משכחת לה באומר ע"מ שתצא בו לחירות וא"ל דכה"ג ע"י אחרים מקרי ולא על ידי עצמו כיון דלא קנה אותם העבד לגמרי ולא נתנו לו אלא ע"מ שיצא בו לחירות ואע"ג דלר' אלעזר דמוקי פלוגתייהו בע"מ שתצא בו לחירות מיקרי ע"י עצמו היינו משום דלר' אלעזר אין ליה דקניה עבד וקנה רביה אבל לרב ששת דאית ליה לא קניה רביה מיקרי ע"י אחרים דמתחת שאין העבד קונהו אלא לצאת בו לא קניה ליה רביה ועי"ל אחרים מיקרי ומיהו קשה אליבא דר"א דמוקי פלוגתייהו באומר ע"מ שתצא בו לחירות אם כן האיך מצינו לרבנן דר' מאיר בכסף ע"י עצמו הואיל ולא הקנו לו אלא ע"מ שיצא בהם לחירות הוה כדבעינן למימר לר' מאיר אליבא דרב ששת וי"ל דרבנן [ז]ע"י עצמו דר' מאיר קיימי דאמר בכסף ע"י אחרים אין ע"י עצמו לא ולר' אלעזר אליבא דר' מאיר אפילו הקנו לו ע"מ שיצא בהם לחירות קנה עבד קנה רבו ואין יוצא בו לחירות ומקרי שפיר ע"י עצמו ואהא קיימי רבנן ואהכי [ח]קאמר וחכ"א בכסף במה שאתה קורא ע"י עצמו דקאמרת דאינו יוצא אפילו אם נתנו לו ע"מ שיצא בו לחירות אנו אומרים שיצא בו לחירות דכה"ג אשכחן בהמקנין (גיטין דף נא:) ובשבועות (דף מב.) ובכ"ב דכתובות (דף יח.) דאמר ר' אלעזר בן יעקב פעמים שאדם נשבע על טענת עצמו והיינו [ט] מה שאתם קורין טענת עצמו:

ה"ג רש"י **אלא** בזוזי דידה ובמעשר דידיה. (א) פירוש בזוזי דידה דנכסי מלוג ומעשר דידיה מסדותיו פיש אמר רחמנא ממעשרו ולא אשה ממעשר בעלה דאשה כי אחר דמיא [ד] וקשה לר"ת דלא היה לו להזכיר פיש ואשה כלל אלא הוה ליה למימר ממעשרו אמר רחמנא ולא ממעשר מכירו ונראה לר"ת דגרס אלא בזוזי דידה ומעשר דידה והכי פירושו פיש אמר רחמנא דמוקף חומש על מעשרו ולא אשה אפילו בזוזי דידה ומעשר דידה אלמא (ד) וגרוסה איה מוספת חומש והא דתני בפ"כ כפ' בהר [ה] אם גאל יגאל פיש ממעשרו לרבות את האשה לענין פדיה דוקא מרבינן את האשה ולא לענין חומש דס"ד הואיל וכתיב ביה במעשר למען תלמד ליראה [ו] ודרשינן מיניה [ז]כספרי דגדול מעשר שמביא לידי תלמוד כשאוהב ירושלים להחליף מעשרו וה"א אשה כיון דלאו בת לימוד היא ליתא בדיני מעשר להכי איצטריך לרבויי והא דממעט בפ"כ [ח] קטן מאיש ה"ג הוה מצי למעוטי אשה ממומם כדאמר הכא אלא משום דרבי בהכיא קרא גופיה אשה מאם גאול יגאל ליתא ליה למנקט איש ולא קטן למעוטי לגמרי ומיהו בחנם הזכיר ר"ת למען תלמד הוה מצי למימר דאיצטריך לרבות אשה לענין פדיה דלא מיסק אדעתיה למעוטי מאיש לגמרי כי היכי דממעטינן קטן ומה שפי' בקונטרס בזוזי דידה היינו נכסי מלוג לא בהיכא דכיון שהן כרשותו [ט] ומה שקנתה אשה קנה בעלה בזוזי דידיה משיבי כדאמר גבי מעשר דאתי מבי נשא דקני לה בעל למ"ד מעשר ממון הדיוט הוא ושליחותא דבעל קא עבדא לכן נ"ל דזוזי דידה מיירי כשהקנה לה אחר מנה ע"מ שאין לבעלה רשות בו דהא פרשינן לעיל שאין הבעל אוכל [ט] פירות: **תנא** יוצא בשן ועין. ותנא דידן דלא תנא להו משום דסבר דצריך גט שחרור [א]: הואיל

מסורת הש"ס

א) תוספתא דמעשר שני פ"ד ה"ז, ב) לקמן נב: נד: כ"ק סנ: סוכה לה. פסחים לז: כ"מ ל. [קהדרין קיב: מנחות פב.], ג) [בכתי' וברש"י: נגיהו], ד) [ע' תוס' כ"ק לח. ד"ה תתיב], ה) לקמן לד: לה. לז: מב: מג. נח. ע"ז נד: חולין קיג: קז. כתובות מט. סנהדרין קז: עב: שבועות כד. [פסחים כו. מה. יומא פ. גיטין שו. מיר לז: סנהדרין מה: שבועות כו: זבחים מו. מ. חולין קח: כריתות י. מעילה יח: ערכין יד:], ו) [ירושלמי מע"ש פ"ד ה"ב. ועיין מפנה מע"ש פ"ד מ"ד], ז) [ירקהל כו. לח.], ח) ["ממי" ים למחוק. (רש"ל)], ט) [כתוס' ר"י ד"ה העתיק: ופיס], י) [בדפו"ר: וירשתו. וכל"ל. (ועכ"ן)], כ) [ברש"י שכר"ף: אם עשלו ומקן ועין לפיון לכו כמה מליגו], ל) [כתוס' הרא"ש: כמו מה שאתם], מ) [שם ד"ה על מנת], נ) [ושם ד"ה על מנת], ס) [מתוכות מו ע"ב, קה ע"ב], ע) [הלכה לא], פ) [בדפו"ר: אעל ידי. וכל"ל. (ועכ"ן)], צ) [בדפו"ר: קאמר, ומל"ל קאמרינן. וכתוס' הרא"ש: והכי קאמרי], ק) [ל"ל מתוקמי. רש"ש. והוא בפ"י שם], ר) [דברים יד. כג], ש) [נמצינו בספרי ליתא והוא פילקו"ש ראה. יפה עיינים], ת) [מחוקומי פיסקא קיג], א) [לקמן בתוד כז], ב) [אל"ל דהכא נמי פליגי].

מוסף רש"י

מעשר ממון גבוה הוא. דכל היכא דאיתיה למעשר לאו דידיה הוא אלא דגבוה הוא ולענין פדייה אוקמיה בדבוהו דממייב ליה מומם ואי לאו דידיה הוא לא הוי יכיל חומם שאין מוסיף חומם אלא בשלים דכתיב ממעשרו (ב"ק שם:). וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין. מדכתיב כתביה לאיתך ולא ליאמר מחבריה, ש"מ דוקא הכי קאמר (פסחים מה.). צריכא. כלומר לאו כאין כאחד ניגנו ולמיקרא לאין מלמדין אלא מרבייהו לריכי דאי הוה כתב חד לא גמיר איתך מיניה (לקמן לה.).

מוסף תוספות

א. דתלמודא לא נחת לאשמועינן אלא דהלכתא כרב ששת ומהילא שמעינן דלר"מ צריך לאוקמי בדאמר לה מה שאת נושאת ונותנת לפיך ואילו הוי מוקמי לה תלמודא הכי לא הוה ידענא דהלכתא כרב ששת. תוס' הרא"ש.

ב. דשפי אלימא יד אשה מיד עבד דאע"ג דבעבד קנה יתהון אדון בע"מ ראשה לא קנה יתהון בעל והיינו דקאמר הכא ר' אליעזר כל כה"ג כ"ש לא פליגי דקני עבד וקני רבו ולא מסיק דקני אשה וקני בעל דלגבי אשה לא קנבעלרשב"אגומחשהזכיר בכאן אשה בהדי עבד משום דרבנן אמרי יש קנין לעבד בלא רבו וכ"ש שיש קנין לאשה בלא בעלה ולפי שרוצה להקשות מדר"מ לר"מ ודרבנן לרבנן דשבריתן הפוכה גבי אשה מעבד כדקתני גבי מעשר שני. תוס' הרא"ש.

ד. ואשה דנקט רבותא קאמר כלומר איש ולא אשתו דאפילו אשתו חשיבא כאחר לגביה לענין מעשר. רשב"א. ה. דאית ליה לבעל פירות. ריטב"א.

רמז א ב מיי' פ"ה מהל' מעשר שני הלכה כ: **רמז** ג מיי' שם פ"ג הלכה ח: **רמח** ד מיי' שם פ"ה הלכה יא: **רמט** ה מיי' פ"ה מהל' עבדים (הל"ח) והל"ד סמג עשין פז טור ש"ע יו"ד סי' רמז סעי' [כז] מ:

הגהות הב"ח

(א) הוס' ד"ה (בעמוד הקודם) וי"ל כו' דהלכה כר"מ אליבא דרב ששת: (ב) בא"ד מה שאתם קורין כו'. נ"ב וכוונת כזה כי' הגהות מגיל סוף דף טו בד"ה אלא בסנהדרין: (ג) ד"ה אלא וכו' ופו' בקונטרס כאיש דידה וכו' איש ממעשרו אמר רחמנא: (ד) בא"ד אלמנה או גרושה: (ה) בהה"ד מוכל אלא פירות:

תוס' ר"י הזקן

אבל באשה מודה דבעל מנת שאין לבעליך רשות בהן לא קנה בעל. דא"כ אמאי אוקמא בעל מנת שתפדי בו את המעשר. הי"ל לאוקמי בעל מנת שאין לבעליך רשות בהן דבהא [ב] פליגי אפי' לר' אליעזר גבי אשה. ועוד אפילו תפוס* קשיא דר' מאיר דהא מודה בע"מ [שאין לבעליך רשות אלא על מנת] שתפדי את המעשר דלא קנה בעל דהרי כע"מ (שתצא בו) שאת נושאת ונותנת לפיך. והוא דחק עצמו לפרש דהכא מיירי דלא אמר לה על מנת שאין לבעליך רשות אלא אלא דברי נביאות וקושיא קמייתא לא מיתרצא אמאי לא אמר ליה דא"ל על מנת שאין לבעליך רשות בהן. בפסח שני [פסחים פח. ב] מוכחינן דהא דאמרינן על מנת שאין לרבו רשות בו קנה בהן עבד וקנה אדון. דוקא מה שהוא זכות לאדון אבל מה שהוא חובה לאדון לא, שאין חבין לאדם אלא בפניו כמו שביאורנו שם. אין האשה. הפודה מעשר שלו מוסיף חומש דכתיב [וי"קרא כז. לא] ואם גאול יגאל איש ממעשרו ויסף חמשיתו, ואחר שפודהו אין מוסיף חומש. ראשה שפודה מעשר שלה אינה מוסיפה חומש דכתיב איש ולא אשה. **ומעשר דידה**** ומירי שאין לה בעל. דבי נשא. מבית אביה. יוצא. העבד לחירות אם השחית עינו או אבר שאינו חוזר. צריכי. ולא באין כאחד הם.

* אולי צ"ל דאפילו אם לא נימא איפך לא קשיה דר"מ אדר"מ דהא מודה ובו' ועי' מהרש"א כאן ד"ה ומשני ודוק.

** גירסת רבינו בגמ' אלא בזוזי דידה ומעשר דידה ובגירסת רבינו תם בתוס' ד"ה אלא (ד"ז).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com